

یادداشت‌هایی از سفر ترکیه

بنابعدعوت جناب آقای ثابت عثمان
آوجی رئیس مجلس ملی ترکیه، این
جانب و همسرم باتفاق آقای حبیب‌دادفر
رئیس کمیسیون بودجه مجلس شورای
ملی و دبیر انجمن روابط فرهنگی ایران
و ترکیه و همسر ایشان در فروردین
ماه امسال مسافرتی بکشور دوست و
همسایه خود ترکیه نمودیم که باخاطراتی
بسیارخوش همراه بود و دراینجا بذکر
خلاصه‌ای از برنامه این مسافرت و
مشاهدات خود می‌پردازم.

شوشگاه علوم انسانی و مطالعات
پرتال جامع علوم انسانی

* ساعت هشت صبح روزیکشنبه سیزدهم فروردین ماه با هواپیما از تهران
عازم آنکارا شدیم در فرودگاه مهرآباد علاوه بر عده‌ای از نمایندگان مجلس
شورای ملی جناب آقای نامیک یولکاسفیر کبیردوات ترکیه و بانو وهمچنین
عده‌ای از اعضای سفارت ترکیه ما را بدرقه نمودند.

یادداشت‌هایی از سفر ترکیه

مدت مسافرت تهران تا آنکارا دو ساعت و نیم است ولی چون نصف‌النهار رسمی ایران یک ساعت و نیم جلوتر از ساعت ترکیه است ساعت نه صبح هواپیمای مادر فرودگاه آنکارا بزمین نشست.

در فرودگاه آنکارا جناب آقای ثابت عثمان آوجی و بانو - عده‌ای از نمایندگان مجلس ملی و سنای ترکیه و همچنین استاندار و شهردار آنکارا، رئیس تشریفات وزارت خارجه ترکیه، جناب آقای امیر شیلاتی سفیر کبیر ایران در ترکیه و اعضای سفارت ایران در آنکارا با بانوانشان از ما استقبال کردند و پس از توقف کوتاهی در محل پذیرایی فرودگاه با اسکورت مخصوص با تفاق رئیس مجلس ملی ترکیه عازم شهر گردیده به هتل آنکارا وارد شدیم.

چون روز سیزدهم فروردین ماه مصادف با روز یکشنبه یعنی روز تعطیل رسمی در ترکیه بود آقای شیلاتی سفیر کبیر ایران در ترکیه قبلاً ترتیبی داده بودند که در آن روز ما بتوانیم در مراسم سیزده بدر خانواده‌های اعضای سفارت ایران در آنکارا شرکت کنیم و باین مناسبت در چند کیلو متری شهر آنکارا کنار دریاچه زیبایی ساختمانی را که اختصاص به باشگاه نیروی هوایی ترکیه دارد در نظر گرفته بودند و علاوه بر خانواده‌های اعضای سفارت ایران از عده‌ای از شخصیت‌های ترکیه نیز مانند آقای عثمان آوجی و غیره با خانواده‌ها ایشان دعوت بعمل آورده بودند.

روز بسیار خوبی بود و تشریفات آن کاملاً طبق رسوم معمول خانواده‌های ایرانی برگزار شد.

خانواده‌های ایرانی هر کدام غذاهائی تهیه کرده بودند که مجموع آنها سفره رنگینی را تشکیل میداد.

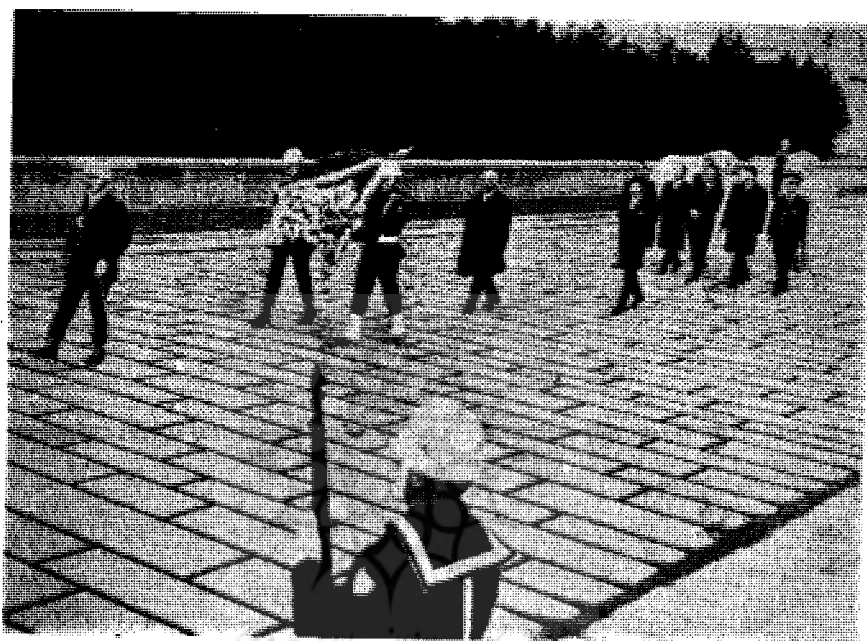
بهر حال با خوشی و شادمانی روز سیزده ماسپری شد و شب رامهمان عده‌ای از اولیای انجمن روابط فرهنگی ایران و ترکیه بودیم و از ما پذیرایی بسیار گرمی بعمل آوردند.

روز دوشنبه چهاردهم فروردین مطابق سوم آوریل ۱۹۷۲ در ساعت ۹ صبح با تشریفات خاص دسته‌گلی نثار آدامگاه مرد بزرگ تاریخ ترکیه یعنی آتاتورک نمودیم و پس از امضای

دفتر یادبود از موزه آتاتورك كه بطرز زيباو باشكوهي نگاهداري شده بازديد كرديم در اين موزه يادگار مسافرت تاريخي رضاشاه كبير بتركيه و بنيان گزاري دوستي ايران و تركيه بسبك جالبي خود نمائي ميكنند.

صبح همين روز با جناب آقاي آريبورون (Ariburun) رئيس مجلس سنای تركيه

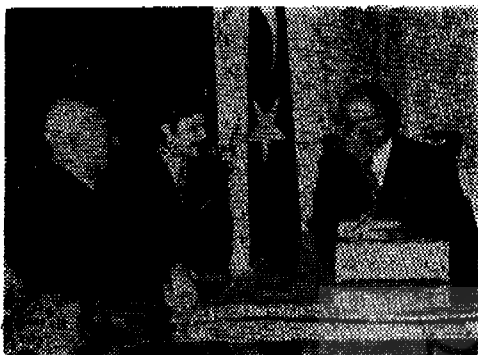
نثار تاج گل بر آرامگاه آتاتورك

و سپس با جناب آقاي ثابت عثمان آوجي رئيس مجلس ملي تركيه ملاقات نموده بعد از پارلمان يا مجلس كبير تركيه بازديد كرديم.

پارلمان تركيه شامل مجلس ملي و مجلس سنا در محوطه زيباو نسبتاً وسيعي در وسط شهر آنكارا بنا گرديده ساختمانهاي هر دو مجلس كه در مجاورت يكديگر قرار دارند بسيار باشكوه و باسبك معماری محلی ساخته شده و دارای کلیه وسایل و تجهیزات پارلمانهای امروزی دنیا میباشد و موضوعیكه برای من جالب بود این است كه از قرار معلوم هزینه ساختمان و تجهیزات این پارلمان كه قریب ده سال پیش ساخته شده به هفتاد میلیون تومان نرسیده است.

یادداشت‌هایی از سفر ترکیه

بعد از ظهر آن روز ابتدا با جناب آقای هالوک بایولکن (Haluk Bayulken) وزیر امور خارجه و سپس با جناب آقای پرفسور دکتر نهیات اریم نخست وزیر ترکیه ملاقات کردیم و ساعت شش بعد از ظهر حضرت جودت سونای ریاست جمهوری ترکیه ما را بحضور پذیرفتند.

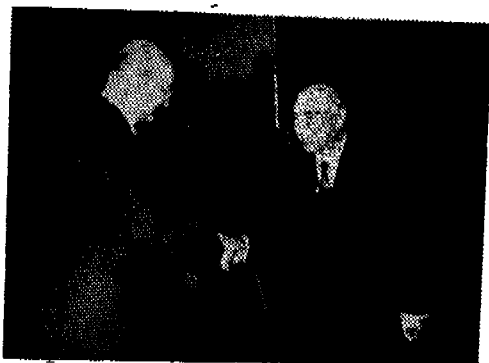

حضرت جودت سونای رئیس
جمهوری ترکیه و مهندس ریاضی

موضوعی که برای ما (من و آقای دکتر دادفر و آقای امیر شیلاتی سفیر کبیر ایران در ترکیه) بسیار جالب توجه و مسرت بخش بنظر میرسید این بود که در تمام ملاقات هائیکه با رؤسای مجلسین و وزیر خارجه و نخست وزیر داشتیم و هم چنین در مذاکراتیکه در حضور ریاست جمهوری ترکیه بعمل آمد برای ما واضح و مسلم بود که ملت و دولت ترکیه بدوستی با ملت ایران علاقه فراوان دارند. همیشه از ملت برادر خود ایران و برادران ایرانی خود گفتگو میکردند از تلاش ملت ایران در راه پیشرفت و انقلاب سفید و آثار آن بحث مینمودند و از رهبر بزرگ شاهنشاه آریامهر که تحت رهبری های خردمندانه ایشان ملت ایران در مدت کوتاهی توانسته است به ترقیات چشم گیری نایل آید تجلیل و ستایش میکردند.

برای اینکه علاقه اولیای کشور ترکیه را بحسن روابط دوستی و مودت و همکاری صمیمانه با ملت ایران بخواهیم درک کنیم کافی است بیک نکته اشاره کنم و آن نکته ایست که قرار بود ما چند دقیقه بحضور حضرت ریاست جمهوری باشیم ولی مدت شرفیایی مایک ساعت و چهل دقیقه طول کشید و در آن موقع فرمودند از قرار معلوم شما امشب مهمان رئیس مجلس ملی ترکیه هستید

والا ممکن بود شاه را با هم صرف کنیم. این گونه علائم و آثار دوستی حقیقی و صمیمانه در کلیه برخوردهاییکه ما در مدت مسافرت خود در ترکیه داشتیم همواره ظاهر و هویدا بود.

آقای مهندس ریاضی
و آقای نیهات اریم نخست
وزیر وقت ترکیه

شب را در یک شام رسمی که از طرف جناب آقای عثمان آوجی و بانو دین محفل مجلس کبیر ملی ترتیب یافته بود شرکت کردیم در این مهمانی عده‌ای از سناتورها، نمایندگان مجلس ملی - چند نفر از وزیران و عده‌ای از امرای ارتش ترکیه و سفیر کبیر ایران با بانوانشان شرکت داشتند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

صبح روز سه‌شنبه پانزدهم فروردین ماه از آنکارا بوسیله اتومبیل عازم شهر قونیه شدیم فاصله این دو شهر قریب ۲۰۰ کیلو متر است که از تپه‌ماهورهای ناحیه آناتولی عبور میکند در دو طرف جاده تاجشمار کار می‌کرد زمین‌های شخم‌زده و مزارع گندم دیده میشد مسافرت ما تا شهر قونیه نزدیک به سه ساعت طول کشید در شهر قونیه پس از پذیرائی در دفتر آقای والی ناحیه قونیه بزیارت مزار مولانا جلال‌الدین رفته پس از انجام مراسم مذهبی از تأسیسات مختلف آن مانند موزه و کتابخانه وغیره دیدن کردیم. باید گفت انسان موقعیکه با باین محیط می‌گذارد خود را در یک عالم روحانی حس میکند و من هم در این عالم سیر می‌کردم و ازاینکه در این سفر سعادت زیارت مزار مولانا نصیبم شده بود بسیار مسرور و خوشحال بودم.

یادداشت‌هایی از سفر ترکیه

ناهار رادر قونیه مهمان آقای والی قونیه بودیم و درروی يك تپه سرسبز زیبا که از آنجا شهر قونیه بخوبی نمایان بود باحضورعده‌ای از اولیای کشوری ولشکری ناحیه قونیه بابانوانشان دررستوران زیبایی بنام بابل ازما پذیرائی کردند .
پس ازصرف ناهار بااتومبیل عزم مراجعت نموده ، نزدیک ساعت هفت بعد از ظهر بآنکارا رسیدیم .

برای شام آن شب این جانب وبانو ازعده‌ای از سناتورها و نمایندگان مجلس ملی ترکیه وهم‌چنین ازعده‌ای اذوزیران و فرماندهان لشکری و اولیای کشوری شهر آنکارا بافتخار جناب آقای ثابت عثمان آوجسی رئیس مجلس ملی ترکیه وبانو در محل سفارت شاهنشاهی ایران دعوت نمودم وجناب آقای دکتر شیلاتی برای این ضیافت انواع غذا های ایرانی را فراهم کرده بودند که مورد توجه دوستان ترک قرار گرفت .

روز چهارشنبه شانزدهم فروردین ماه ساعت ۹ صبح جناب آقای ثابت عثمان آوجی

رؤسای مجلس ملی ایران و ترکیه

و بانو بدجل اقامت ما آمده باتفاق عازم فرودگاه شدیم در آنجا عده‌ای از نمایندگان مجلس

ملی و سنای ترکیه و همچنین استاندار و شهردار آنکارا با بانوانشان ما را بدرقه نموده پس از خداحافظی با ایشان ساعت ده و ربع با هواپیما عازم شهر ازمیر شدیم و پس از یکساعت پرواز در فرودگاه ازمیر مورد استقبال اولیای ناحیه ازمیر قرار گرفته پس از صرف ناهار در هتل بزرگ افس (Ephese) در ازمیر در ساعت دو و نیم بعد از ظهر با اتومبیل عازم شهر سلجوق و بازدید از خرابه‌های شهر قدیمی افس (Ephese) شدیم در سر راه ابتدا موزه سلجوق را که در آن آثار گرانبهائی از این شهر قدیمی نگاهداری میشود بازدید نموده از آنجا عازم خرابه‌های شهر قدیمی افس شدیم.

این شهر در ده کیلومتری دریای اژه و در ۷۴ کیلومتری از شهر ازمیر قرار گرفته بنای آن چند صدسال قبل از میلاد مسیح نهاده شده و در مصب رودخانه ماندرس کوچک واقع است و بنا به معتقدات مذهبی اهالی آسیای صغیر در آن زمان آرتامیس خدای فراوانی رامادر بزرگ نامیده آنرا پرستش میکردند و به همین مناسبت مجسمه‌های زیادی از آرتامیس در این شهر قدیمی یافت میشود.

خیابان‌های شهر افس با سنگ‌های مسطح بزرگ پوشیده شده و در بناهای آن ستون‌ها - سرستون‌ها و مجسمه‌های حجاری شده زیبایی بکار گرفته که هنوز هم مقدار زیادی از آن‌ها پابرجا و برقرار باقیمانده است.

در این شهر قدیمی که طول آن در حدود چند کیلومتر است و تماماً با سنگ ساخته شده آثار بناهای زیادی که در دوران‌های مختلف تاریخی در طی حدود ۱۵۰۰ سال ساخته شده دیده میشود که از مهمترین آنها محل تأثیر بزرگ و کتابخانه آنرا میتوان نام برد.

تأثیر بزرگ بوسیله سلاطین رم در قرون اول و دوم میلادی ساخته شده و گنجایش بیست و پنج هزار تماشاچی را دارد.

محل نمایش بصورت نیم‌دایره و محل تماشاچی‌ها نیز بشکل نیم‌دایره در بیست و دو پله در سه طبقه با سنگ ساخته شده قطر محوطه نمایش ۵۰ متر است و در آن پس از درواج مذهب عیسویت نمایشنامه‌هایی برای ترویج این مذهب و مبارزه با عقاید میتولوژی یونان قدیم یعنی مبارزه بین عقاید حضرت عیسی و آرتامیس اجرا میشده است.

کتابخانه این شهر در قرن دوم میلادی ساخته شده و در آن محل قفسه‌های سنگی برای کتاب هنوز محفوظ مانده است.

آثار مختلفی که از قسمت‌های مهم این شهر قدیمی و متروک باقیمانده بسیار جالب توجه

یادداشت‌هایی از سفر ترکیه

دیدنی است. متأسفانه ما وقت کافی برای مطالعه و بررسی دقیق این آثار نداشتیم ولی در همین دو ساعتی که در این شهر گردش کردیم متوجه ارزش و اهمیت آثار نفیس دوران‌های تاریخ گذشته این سرزمین شدیم.

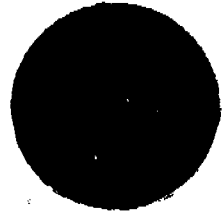
در حوالی شهر افس محلی بنام مزار حضرت مریم وجود دارد که زیارتگاه عیسویان است و بنا بر روایتی حضرت عیسی مادرش مریم را به سن‌ژان سپرد و او پس از مرگ حضرت عیسی با حضرت مریم بشهر افس درآمده در این‌جا وفات یافته و بخاک سپرده شده است. نزدیک این شهر آثار یک کلیسای قدیمی نیز بنام کلیسای حضرت مریم به چشم می‌خورد هم‌چنین کلیسای دیگری بنام کلیسای سن‌ژان وجود دارد و گفته می‌شود که نویسنده انجیل چهارم مدتی در افس زندگی کرده و در آنجا وفات نموده است.

پس از بازدید از شهر قدیمی افس و آثار آن با اتومبیل بشهر ازمیر مراجعت نموده شب را میهمان والی ازمیر بودیم و در هتل بزرگ افس شهر ازمیر با حضور عده زیادی از اولیای شهر و بانوانشان از ما پذیرائی بسیار گرم و محبت آمیزی بعمل آوردند.

* روز پنجشنبه هفدهم فروردین ماه پس از بازدید کوتاهی از شهر و بندر ازمیر که یکی از شهرهای زیبای دنیا و یکی از بزرگترین بنادر ترکیه در دریای اژه است و خدای حافظی با اولیای محلی این شهر، ساعت یازده با هواپیما عازم شهر اسلامبول شدیم در فرودگاه والی و شهردار اسلامبول و هم‌چنین آقای دکتر داودی سرکنسول ایران با اتفاق بانوانشان از ما استقبال کردند و پس از پذیرائی در فرودگاه بمحل اقامت خود یعنی هتل هیلتون حرکت کردیم.

بعد از ظهر این‌روز از مسجد ایاصوفیه و موزه آن و شهر اسلامبول دیدن کردیم شب در میهمانی شامی که از طرف والی اسلامبول و بانو با حضور عده زیادی از رجال کشوری و لشکری شهر با بانوانشان ترتیب داده شده بود شرکت نمودیم.

صبح روز جمعه هجدهم فروردین ماه با هواپیما از اسلامبول عازم شهر بورسا شده

در ساعات نه و چهل دقیقه به فرودگاه شهر درآمدیم و مورد استقبال والی و شهردار شهر با بانوانشان قرار گرفتیم و پس از پذیرائی برای بازدید آثار تاریخی شهر حرکت کردیم.

شهر بورسا در ارتفاعات حوالی دریای مرمره قرار گرفته و ناحیه‌ای سرسبز و دارای آبهای معدنی فراوان است. در این شهر باغهای بزرگ میوه مخصوصاً هلو زیاد است. این شهر را بمناسبت آب و هوای ملایمی که دارد مدتی سلاطین عثمانی پایتخت خود قراردادده بودند و بهمین مناسبت در آنجا آثار تاریخی سلاطین اول عثمانی مانند مسجد یا مزار سلاطین وجود دارد و از آنجمله است مسجد سبز که محراب آن با کاشی سبز تزیین شده و بوسیله سلطان محمد اول در سال ۱۴۲۴ ساخته شده هم چنین مقبره سلطان محمد اول در جلوه‌مان مسجد که با کاشیهای سبز تزیین گردیده است.

در این شهر حمام‌های آب معدنی متعدد وجود دارد و بهمین جهت این شهر برای استراحت بسیار مناسب است و همواره تعداد زیادی جهانگرد را بخود جلب مینماید. بعد از ظهر این روز از یک کارخانه پارچه بافی بازدید نمودیم این کارخانه که یکی از کارخانجات بزرگ نساجی پشم است در حدود سه میلیون متر پارچه پشمی خوب تهیه میکند که مقداری از آن بانگلستان و امریکا صادر میشود. این کارخانه در مدت سی و پنج سال عمر خود اطلاعات مهمی در این صنعت بدست آورده که باعث مرغوبیت محصول آن میباشد.

عصر آن روز از بورسا با هواپیما به اسلامبول مراجعت نموده در مهمانی عصرانه‌ای که آقای دکتر داودی سرکنسول ما در محل کنسولگری شاهنشاهی ایران در اسلامبول ترتیب داده بود شرکت کردیم در این میهمانی عده زیادی از اولیای کشوری و لشکری شهر اسلامبول با بانوانشان شرکت داشتند.

صبح روز شنبه نوزدهم فروردین ابتدا از کاخ دلما باغچه دیدن کردیم این کاخ بزرگ در کنار بسفر قرار گرفته و بوسیله پادشاهان عثمانی ساخته شده است و آتاتورک روز های آخر زندگی خود را در گوشه‌ای از این کاخ میگذرانیده است. بنای کاخ بسیار مجلل و دارای آثار نفیس است و در ابتدای قرن نوزدهم ساخته شده است.

مهندس ریاضی هنگام بازدید از قبرستان ایرانیان در اسلامبول

پس از بازدید از قسمت‌های مختلف این کاخ زیبا از همان محوطه کاخ سوار کشتی شده برای دیداری از گورستان ایرانیان که در سمت آسیائی اسلامبول قرار دارد بان طرف سفر رفته در قبرستان مخصوص ایرانیهای مقیم اسلامبول دسته گلی بر مزار مرحوم لکی که از اشخاص خیر بوده و چندی پیش بر حمت ایزدی پیوسته نثار نموده بعد از خواندن فاتحه برای اشخاصی که از چند صد سال پیش تا کنون در آنجا مدفونند دوباره سوار کشتی شدیم و روی سفر تا دهانه دریای سیاه رفته در مراجعت پس از قریب دو ساعت حرکت با کشتی در مقابل هتل تارابیا پیاده شده پس از صرف ناهار در این هتل زیبا در کنار سفر با اتومبیل به هتل هیلتون مراجعت کردیم.

شهر اسلامبول چنانکه همه میدانند شهری بسیار قدیمی و دارای آثار دوران های مختلف میباشد بعلاوه وضعیت جغرافیائی آن از قدیم الایام برای آن اهمیت زیاد بوجود آورده چنانکه قسمتی از این شهر در قاره اروپا و قسمت دیگر در قاره آسیا واقع شده است و این دو قسمت بوسیله تنگه ای بطول قریب سی کیلومتر بنام سفر از یکدیگر جدا می باشد.

تاکنون رفت و آمد بین دو قسمت شهر بوسیله کشتی های مخصوص بنام قری انجام می شود ولی اینک دولت ترکیه مشغول ساختن يك پل معلق بین این دو قسمت شهر میباشد و ارتفاع کف پل از سطح آب بقدری خواهد بود که کلیه کشتی هائی که از مدیترانه میخوانند بدریای سیاه تردد کنند می توانند باسانی از زیر این پل عبور کنند .

آب بغاز بسفر در روو در زیر در جهت عکس یکدیگر دائم در حرکت است و باین مناسبت آب این تنگه همواره صاف و تمیز و برنگ آبی است و بر زیبایی ساحل های آن می افزاید .

در این شهر آثار باستانی متعدد از دوره بیزانس و پس از آن مخصوصاً از دوره سلاطین عثمانی که مدتی آنرا پایتخت خود قرار داده بودند وجود دارد از آن جمله مسجد های متعددی است که بوسیله اشخاص در نقاط مختلف شهر ساخته شده و برای جهانگردان خارجی چندین روز وقت لازم است تا بتوانند قسمتی از این آثار گرانبها را دیدن کنند .

چنانکه میدانیم شهر اسلامبول از هفت قرن پیش از میلاد مسیح وجود داشته زمانی بنام بیزانس و پس از آن مدتی جزئی از روم محسوب شده در قرن چهارم میلادی بصورت پایتخت کشور روم درآمده آنرا روم جدید یا قسطنطنیه نامیده اند تا اینکه در سال ۱۴۵۳ میلادی این شهر بدست سلطان محمد دوم معروف به سلطان محمد فاتح درآمده و سلاطین عثمانی در آن آثار متعدد بجای نهاده اند .

مخصوصاً قرن شانزدهم برای عمران و آبادی این شهر اهمیت خاص داشته در آن زمان آنرا بصورت یکی از زیبا ترین شهرهای دنیا درآورده است .

راجع به خصوصیات این شهر تاریخی زیبا کتایبها نوشته شده و در این مختصر شرح آن ننگند. باری پس از هفت روز دیدار از چند شهر ترکیه عصر روز شنبه نوزدهم فروردین با يك دنیا خاطره خوش از این مسافرت کوتاه مدت با هواپیمای ملی ایران از اسلامبول به تهران مراجعت کردیم .

در این مسافرت ما توانستیم اطلاعاتی درباره پیشرفتهائی که در سالهای اخیر نصیب کشور دوست و همسایه ما ترکیه و برادران ترك ما گردیده بدست آوریم که ذکر آنها در این مقاله مختصر نمیگنجد ولی باختصار بذکر چند نکته از آن میپردازم :

۱- در کشور ترکیه به تربیت نیروی انسانی توجه مخصوص مبذول میگردد چون

یادداشت‌هایی از سفر ترکیه

بمنوان استاد دانشگاه تهران در دوازده سال پیش از تأسیسات مدارس عالی ترکیه بازدید کرده بودم در این مسافرت ملاحظه کردم که آموزش و پرورش در سطوح مختلف از ابتدائی تا دوره های عالی در ترکیه پیشرفت سریع و فوق العاده داشته است برای مثال یاد آور می شوم که فقط در شهر اسلامبول هشتاد هزار دانشجو اکنون مشغول تحصیلند و تنها دانشگاه فنی شهر اسلامبول در سال جاری نه هزار دانشجو دارد.

هم چنین همه ساله عده ای برای کار در کارخانجات اروپا بکشورهای آلمان - هلند و غیره میروند و پس از چندسال کار در کارخانجات مختلف هر يك با مبلغی ذخیره مادی بصورت ارز و مهارتی در يك رشته تخصصی بکشور خود باز میگردند و فقط ارزی که از این راه بکشور ترکیه وارد میشود قسمت مهمی از منابع ارزی ترکیه را تشکیل میدهد.

۲- کشاورزی ترکیه در سالهای اخیر ترقی و پیشرفت زیاد کرده است و دیگر کمتر جایی کشاورزی سنتی بسبک قدیم دیده می شود از قراریکه گفته میشود بیش از شصت هزار تراکتور در کشور ترکیه کار میکند. کشاورزی و دامداری و باغداری با هم پیشرفت میکنند برای مثال یاد آور میشود در شهر قونیه ازوالی شهر راجع بوضع کشاورزی ناحیه سؤال کردم معلوم شد کشاورزی تمام زمین هایی که زیر کشت غلات و پنبه و چغندر قرار دارند با ماشین انجام میشود و میزان متوسط برداشت گندم را در زمینهای زراعت آبی و دیدم $3/5$ تن در هکتار است و میگفت زارعین با اهمیت استعمال کودهای شیمیائی و انتخاب بذرمرغوب کاملاً متوجه شده اند. در سال گذشته تولید گندم ناحیه قونیه $1/5$ میلیون تن و تولید گوسفند آن پنج میلیون رأس بوده است.

در گفتگویی که باجناب آقای نیهات اریم نخست وزیر ترکیه داشتیم صحبت از میزان تولیدات کشاورزی بمیان آمد ایشان گفتند که سال گذشته ترکیه دو میلیون تن غله مازاد داشته و آنرا دولت بقیمت تثبیت شده (در حدود تنی ۶۰۰ تومان) خریداری نموده. سؤال کردم آیا کشور ترکیه باندازه دو میلیون تن ظرفیت سیلو دارد جواب دادند ظرفیت سیلوهای ما بیش از يك میلیون تن نیست ولی زارعین بطرز مخصوصی در محل های سرباز روی گندم را باکاه و خاک میپوشانند و میتوانند آنرا يك سال بخوبی نگاهداری نمایند.

در شهرهای ازمیر و بوسا و اسلامبول با بسیاری از نمونه‌های مواد کشاورزی که ترکیه صادر میکند آشنا شدم. هر ساله مقدار قابل ملاحظه‌ای میوه تر یا خشک و یا بصورت کمپوت یا رب یا شربت و مربا در بسته بندیهای تمیز و بهداشتی که در کارخانجات مجهز تهیه می‌شود صادر میگردد و سرموقفیت ایشان در امکان صدور این مواد علاوه بر نزدیکی راه آنها با اروپا مطالعاتی است که در تهیه نوع اجناس و مواد کشاورزی خود نموده آنها را بر حسب زمان و بازارهای خود انتخاب کرده اند مثلاً برای یک نوع میوه از بذرهای مختلف استفاده میکنند که میوه تمام درختان در یک موقع بیازار نیاید و بتدریج که میوه‌ها بصورت قابل مصرف بازار درمیآیند مورد استفاده قرار میگیرند و از همه مهمتر ارزانی‌ترخ آنها است که کمتر کشور دیگری میتواند با آن رقابت کند مثلاً در نیمه فروردین ماه قیمت بهترین سیب یا بهترین پرتقال در ترکیه هر کیلو در بازار خرده فروشی از یک تومان کمتر بود.

ترکیه علاوه بر غلات و پنبه و میوه (بصورت های گوناگون) سالیانه مقدار قابل ملاحظه‌ای مواد چربی مانند پنیر - کره - روغن زیتون و گوشت صادر میکند و قیمت‌های آنها در کلیه این مواد در بازارهای دنیا قابل رقابت است.

۳- صنعت نیز در ترکیه در حال پیشرفت سریع است هم اکنون مشغول ساختن سدی در روی رودخانه فرات میباشد که علاوه بر تنظیم این رودخانه و جلوگیری از خسارات سیل آن مقدار قابل ملاحظه‌ای برق برای صنایع ترکیه تولید خواهد نمود ضمناً از آب ذخیره آن می‌توان برای آبیاری قسمت وسیعی از ترکیه استفاده کرد. همچنین مشغول نصب کارخانه ذوب آهن جدیدی هستند و نیز در حوالی شهر قونیه یک کارخانه تولید آلومینیوم نصب می‌کنند که یکی از بزرگترین کارخانجات تولید این ماده در دنیا میباشد.

علاوه بر صنایع سنگین کارخانجات بزرگ و کوچک دولتی و ملی برای تهیه مواد مورد نیاز کشور مرتباً تأسیس میگردد و مازاد محصول این کارخانجات عموماً بکشورهای دیگر صادر می‌شود.

یادداشتهائی از سفر ترکیه

پیشرفت صنعت ساختمان هم در شهرهای مختلف ترکیه چشمگیر است و نکته ای که بیشتر جلب توجه میکند این است که در ترکیه از وجوه راكد دولتی و ملی به بهترین وجه برای نوسازی و ایجاد کار برای مردم استفاده میشود مثلاً دولت مقدار زیادی هتل به نام هتل بزرگ در شهرهای مختلف ترکیه با سرمایه صندوق بازنشستگی ساخته است بدیهی است این ساختمان ها نه تنها درآمد سالیانه قابل ملاحظه دارند بلکه با گذشت زمان و تنزل ارزش پول ارزش این ساختمانها یعنی موجودی صندوق بازنشستگی خود بخود بالا میرود.

البته در شئون مختلف اجتماعی- فرهنگی- اقتصادی کشور ترکیه پیشرفتهای شگرف گفتمنی زیاد است که از حوصله این مختصر خارج میباشد و بهمین مناسبت موضوع راهمین جا ختم نموده در پایان لازم میدانم از مهمترین خاطره این مسافرت هم ذکر کرده باشم.

چیزی که در این روز مسافرت برای همه ما جالب بود اهمیتي است که دیدیم فرد فرد ملت ترك و دولت ترکیه برای دوستی صمیمانه کشور و ملت ایران قائل هستند و برای ما روشن و آشکار بود که این اظهار علاقه برادران و خواهران ترك ما از صمیم قلب و تشخیص مصلحت مشترك دولت میباشد و بخوبی مشاهده کردیم که برادران و خواهران ترك ما نیز مانند برادران و خواهران ایرانی آنها از داشتن چنین همسایه دوست و صمیمی سرور و مشعوف بوده آرزوی توسعه همکاری یکدیگر را دارند.

اینک که راه آهن ایران براه آهن ترکیه متصل گردیده جادارد که بوسایل ممکن رفت و آمد بین افراد این دو کشور تشویق و تسهیل گردد تا روز بروز این محبت برادری در قلب افراد این دو ملت بیش از پیش رسوخ نماید.